

Susanne Janum

Fra: TMF-Forkontor
Emne: Indre By Lokaludvalg og Nørrebro Lokaludvalg om skybrudsprojekt for Skt. Jørgens Sø (2019-0003573)
Vedhæftede filer: Fagligt notat om skybrudsprojektet Sankt Jørgens Sø.docx; Svar på spørgsmål fra Indre By Lokaludvalg om skybrudsprojekt - 30. august 2018.pdf; Indre By og Nørrebro Lokaludvalg om Skt Jørgens Sø.pdf

Fra: Borgmesteren TMF
Sendt: 17. januar 2019 14:28
Til: Christian Christensen
Cc: Bent Lohmann; Maja Ingvarstsen; Andreas Juhl-Rhode; Jeppe Lefoli Ernst
Emne: Indre By Lokaludvalg og Nørrebro Lokaludvalg om skybrudsprojekt for Skt. Jørgens Sø (2019-0003573)

Kære Bent Lohmann, Mogens Petersen, Indre By Lokaludvalg og Nørrebro Lokaludvalg

Tak for jeres henvendelse om skybrudsprojektet for Sankt Jørgens Sø.

I jeres henvendelse beder I om, at arbejdet med skybrudsprojektet for Sankt Jørgens Sø indstilles, og at man i stedet undersøger, hvordan lokale løsninger kan håndtere skybrudsvand, eller hvordan skybrudsvandet kan fordeles til alle de indre søer. Desuden vurderer I, at fjernelse af Bispeengbuen har potentiale til at løse en stor del af opgaven.

Jeg har bedt Teknik- og Miljøforvaltningen om at kommentere på jeres henvendelse. Se notat i vedhæftede.

Jeg er enig med jer i, at alle muligheder bør vendes, så den bedst mulige løsning kan findes. Som I måske allerede ved, så har Teknik- og Miljøforvaltningen og By- Kultur- og Miljøområdet i Frederiksberg Kommune også besluttet, at koordinere beslutningen om skybrudsprojektet Sankt Jørgens Sø med analysen og beslutningen om en evt. fjernelse af Bispeengbuen. Dermed er Teknik- og Miljøudvalgets beslutning om projektets videre forløb udskudt, idet analyserne af mulighederne for fjernelse af Bispeengbuen først forventes afsluttet senere i 2019.

Med venlig hilsen

Ninna Hedeager Olsen

Teknik- og Miljøborgmester

KØBENHAVNS KOMMUNE

Københavns Rådhus, 1.sal vær.36
1599 København V

9. januar 2019

Sagsnr.
2019-0003573

Dokumentnr.
2019-0003573-2

Fagligt notat om skybrudsprojektet Sankt Jørgens Sø

Teknik- og Miljøforvaltningen har på baggrund af henvendelse af 3. januar 2019 fra Indre By Lokaludvalg og Nørrebro Lokaludvalg til Teknik- og Miljøudvalget om skybrudsprojektet for Sankt Jørgens Sø udarbejdet dette notat.

Indre By Lokaludvalg og Nørrebro Lokaludvalg beder om, at arbejdet med skybrudsprojektet for Sankt Jørgens Sø indstilles, og at man i stedet undersøger, hvordan lokale løsninger kan håndtere skybrudsvand, eller hvordan skybrudsvandet kan fordeles til alle de Indre Søer.

Tidsplan for skybrudsprojektet Sankt Jørgens Sø

Teknik- og Miljøforvaltningen og By- Kultur- og Miljøområdet i Frederiksberg Kommune har besluttet at koordinere beslutningen om skybrudsprojektet Sankt Jørgens Sø med analysen og beslutningen om en evt. fjernelse af Bispeengbuen. Efter den oprindelige tidsplan skulle skybrudsprojektet for Sankt Jørgens Sø forelægges for Teknik- og Miljøudvalget i januar 2019. Forelæggelsen og dermed udvalgets beslutning om projektets videre forløb udskydes imidlertid, idet analyserne af mulighederne for fjernelse af Bispeengbuen først forventes afsluttet senere i 2019.

Sammenhæng mellem Bispeengbuen og Sankt Jørgens Sø

I forbindelse med analysen af mulighederne for fjernelse af Bispeengbuen vil det også blive vurderet, hvor meget skybrudsvand, der kan forventes at blive håndteret ved Bispeengbuen.

Forvaltningen har tidligere vurderet, at en frilægning af Ladegårdsåen ved Bispeengbuen ikke fuldt ud vil kunne frigøre den plads, der er nødvendig til at skybrudssikre. En evt. frilægning af Ladegårdsåen vil således primært have til formål at fremme den rekreative værdi i området.

Miljøforhold, fredning m.v.

Indre By Lokaludvalg har enkelte bemærkninger om fredning, miljøforhold og projektets volumen.

Når sagen om Sankt Jørgens Sø skal behandles af Teknik- og Miljøudvalget, vil udvalget blive gjort bekendt med resultaterne fra foranalysen. Det gælder bl.a. de vandtekniske og fredningsmæssige rammer, herunder i hvilket omfang der måtte være behov for at

Klimatilpasning Øst

Islands Brygge 37
Postboks 339
2300 København S

EAN nummer
5798009809452

dispensere fra fredningsbestemmelserne. Udvalget vil også få en opsummering af høringssvar og andre bemærkninger, som forvaltningen har modtaget.

Når udvalget har truffet beslutning om projektets videre forløb, vil forvaltningen fortsætte det videre arbejde i overensstemmelse hermed, herunder mere detaljerede beregninger af projektets volumen, VVM-vurdering m.v.

Susanne Janum

Emne: Indre By Lokaludvalg og Nørrebro Lokaludvalg om skybrudsprojekt for Skt. Jørgens Sø
Vedhæftede filer: Svar på spørgsmål fra Indre By Lokaludvalg om skybrudsprojekt - 30. august 2018.pdf; Indre By og Nørrebro Lokaludvalg om Skt Jørgens Sø.pdf

Fra: Christian Christensen

Sendt: 3. januar 2019 11:40

Til: BRDL_TMU

Cc: Bent Lohmann; Maja Ingvarsten; Andreas Juhl-Rhode; Jeppe Lefoli Ernst

Emne: Indre By Lokaludvalg og Nørrebro Lokaludvalg om skybrudsprojekt for Skt. Jørgens Sø

Kære medlemmer af Teknik- og Miljøudvalget

Godt nytår.

Jeg har vedhæftet et brev+bilag fra Indre By Lokaludvalg og Nørrebro Lokaludvalg om skybrudsprojektet for Skt. Jørgens sø.

Venlig hilsen

Christian

Med venlig hilsen

Christian Christensen

Udvalgssekretær

Sekretariatet for Indre By og Christianshavns Lokaludvalg

Teknik- og Miljøudvalget

Teknik- og Miljøforvaltningen hørte i september 2018 Indre By Lokaludvalg og Nørrebro Lokaludvalg om et udkast til forundersøgelse om skybrudsprojektet for Sankt Jørgens Sø og Søpark. Tanken er, at skybrudsprojektet skal håndtere skybrudsvand fra Bispeengbuen samt dele af Frederiksberg og Nørrebro.

Lokaludvalgene støtter, at der udarbejdes og gennemføres skybrudsprojekter i Københavns Kommune, så oversvømmelser i forbindelse med skybrud undgås. Imidlertid er de scenarier for skybrudsprojektet for Sankt Jørgens Sø, vi har set, for gennemgribende, set i forhold til at alle andre muligheder ikke er undersøgt. Uanset hvilket scenarie, man vælger, vil det ændre det attraktive byrums udtryk og anvendelse væsentligt.

Indre By Lokaludvalg mener, at skybrudsprojektet er et udtryk for en mangel på respekt for såvel fredningen af Sankt Jørgens Sø som søens og de øvrige Indre Søers kulturhistorie. Indre By Lokaludvalg synes ikke, at konsekvenserne af projektet står mål med, at det skal løse en 100 års-hændelse.

Indre By Lokaludvalg og Nørrebro Lokaludvalg forstår på Teknik- og Miljøforvaltningens "Klimatilpasningsredegørelse 2018", at arbejdet med skybrudsprojekterne i Københavns Kommune har været vanskeligt, og at det stadigvæk er meget usikkert hvor meget volumen, der er brug for i de enkelte vandoplande samt i de enkelte projekter og projektpakker, der skal til at håndtere skybrudsvand. Vi forstår også, at der er stor usikkerhed med hensyn til, om der vil blive givet tilladelse til udledning af kraftig regn til Søerne

På det grundlag beder lokaludvalgene om, at arbejdet med skybrudsprojektet for Sankt Jørgens Sø indstilles, og at man i stedet undersøger, hvordan lokale løsninger kan håndtere skybrudsvand. Man bør også undersøge, hvordan skybrudsvandet kan fordeles til alle De Indre Søer.

Lokaludvalgene, Frederiksberg Kommune og Miljøpunkt Nørrebro vurderer, at Bispeengen har potentiale til at løse en stor del af opgaven.

3. januar 2019 J.nr. 2018-0325096

Vi henviser desuden til Teknik- og Miljøforvaltningens svar til Indre By Lokaludvalg (vedlagt), hvor det fremgår, at skybrudsvand fra Bispebjerg, Ydre Nørrebro og Nørrebro kan ledes i Ladegårdsåen, selv om der kan være tekniske og økonomiske vanskeligheder ved det. Det fremgår også, at man hverken har undersøgt, om Ladegårdsåen kan fungere som forsinkelsesbassin eller om der er tilstrækkeligt vandgennemstrømning ved Fredens Bro til, at skybrudsvand fra Ladegårdsåen kan ledes i Peblinge Sø og Sortedams Sø til Inderhavnen.

Indre By Lokaludvalg har tidligere inviteret jer til et borgermøde om indstillingen om forundersøgelsen vedr. skybrudsprojektet for Sankt Jørgens Sø og Søpark, som Teknik- og Miljøforvaltningen er ved at udarbejde. I får invitationen, så snart indstillingen er offentliggjort.

Derudover vil vi gerne invitere jer og Teknik- og Miljøforvaltningen til et borgermøde senere i år om alternativer til skybrudsprojektet for Sankt Jørgens Sø. Det er lokaludvalgenes oplevelse, at borgerne er engagerede omkring skybrudsløsninger, hvorfor det formodes, at de gerne vil deltage i en borgerdialog og byde ind med forslag og ideer, der kan betyde, at Sankt Jørgens Sø ikke bliver en del af et skybrudsprojekt.

Venlig hilsen

Bent Lohmann,
formand for
Indre By Lokaludvalg

Mogens Petersen,
formand for
Nørrebro Lokaludvalg

Svar på spørgsmål fra Indre By Lokaludvalg om skybrudsprojekt Sankt Jørgens Sø

30. august 2018

Sagsnr.
2018-0227381

Dokumentnr.
2018-0227381-4

Sagsbehandler
Rikke Rahbek Jensen

Nedenfor ses forvaltningens svar på de spørgsmål, som Indre By Lokaludvalg har oplystet i henvendelse fra 23. august 2018 til forvaltningen vedrørende Skybrudsprojektet Sankt Jørgens Sø.

Kan der gennemføres et skybrudsprojekt med samme virkning, uden at ændre på vandstanden i Sankt Jørgens Sø?

Ja, det vil være muligt at gennemføre projektet som en underjordisk tunnel eller et bassinprojekt.

Vil andre overfladeløsninger kunne erstatte skybrudsprojektet for Sankt Jørgens Sø, fx gennem en bedre udnyttelse af den gamle voldgrav i Ørstedsparken, Østre Anlæg, Botanisk Have, Peblingesøen, Sortedam Sø og/eller Kastellet?

Nej. Der er 300 projekter i skybrudsplanen, som alle skal realiseres for at leve op til målsætningen om at sikre byen mod en 100 års hændelse, dvs. en hændelse, der statistisk set sker én gang på 100 år.

På hvilken måde kan Åben Ladegårdsåen projektet rent teknisk indgå i projekter?

Rent teknisk kan de 2 projekter godt kædes sammen, da de ligger hydraulisk i forlængelse af hinanden. Forvaltningen har dog valgt ikke at gå videre med åbning af Ladegårds Å som skybrudsprojektet, da en forundersøgelse fra 2016 viste, at der er en række tekniske og økonomiske vanskeligheder ved åbning af Ladegårds Å.

Når det drejer sig om skybrudsvand fra især Nørrebro, hvad er så årsagen til, at problemet alene søges løst ved indgreb i Sankt Jørgens Sø? Det har hidtil været god tone, at man ikke eksporterer problemer fra én bydel til en anden bydel, men søger problemerne løst, der hvor de er.

København er præget af tæt bebyggelse, der gør det svært at finde egnede områder til at opbevare store vandmængder på overfladen. Der er 300 projekter i skybrudsplanen fordelt over hele byen. Heriblandt kan nævnes Korsgade og Hans Tavsens Park eller Tagensvej, hvor der skal være skybrudsvej og forsinkelse af vandet. Disse projekter

Center for Klimatilpasning

Islands Brygge 37
Postboks 339
2300 København S

EAN nummer
5798009809452

medvirker til at tilbageholde og forsinke vandet lokalt. Sankt Jørgens Sø ligger lavt og i et knudepunkt for vandstrømmene, hvorfor der skal håndteres store mængder vand i området.

Hvordan vil man efter et skybrud genoprette hygiejne og renhed i Sankt Jørgens Sø? – et skybrud vil jo ikke indeholde rent vand.

Projektet skal have en række miljøtilladelser, der indeholder vilkår i forhold til hygiejne og renhed. Miljømyndigheden vil tage stilling hertil, når projektet bliver mere konkret. Vi kan derfor ikke besvare spørgsmålet p.t.

At Teknik- og Miljøforvaltningen får stillet en bunden opgave, der udelukkende omfatter overfladeløsninger vedr. Sankt Jørgens Sø indikerer, at man har yderligere planer for søen end blot skybrudssikring - sådan som vi tidligere har set illustreret. Hvad forestiller kommunen sig, at søen og søparken skal anvendes til?

Lige nu afdækker vi de rumlige ændringer, som gennemførelse af de 3 udarbejdede scenarier vil betyde for området. Desuden spørger vi borgere og brugere af søen, hvad de foretrækker, og vi noterer deres svar og kommentarer. Lokaludvalgene får de tekniske afsnit tilsendt, som aftalt, og kan behandle dem på et lokaludvalgsmøde. Svar og kommentarer vil blive indarbejdet i indstillingen, som skal forelægges TMU. Vælger TMU at gå videre med ét af de 3 scenarier, vil projektet bevæge sig ind i en fase, hvor der bl.a. skal tages stilling til områdets kommende udtryk og anvendelse. I den forbindelse vil der igen blive tilrettelagt en inddragelsesproces.

Lokaludvalget ser den hidtidige proces som en styret høringsproces. Kommunen tør ikke åbne for, at borgerne og Indre By Lokaludvalg kommer til orde. Vi ønsker kommunens bemærkninger til dette.

Vi ser ikke den hidtidige proces som en høringsproces men som en inddragelsesproces.

Vi har meget tidligt i januar vist jer de allerførste udkast til tanker om og rammer for forundersøgelsen og projektet. Derefter har vi arbejdet på at udfylde rammerne med tekniske beskrivelser og neutrale illustrationer, der viser, hvordan området ændrer sig ved etablering af de 3 scenarier. Igen på mødet i juni med Nørrebro, Vesterbro og Indre Bys Lokaludvalg, viste vi jer status for projektet. Materialet fra mødet blev efterfølgende udsendt til alle 3 lokaludvalg. Fordelen ved tidlig inddragelse er, at få jeres første tanker med videre i projektet. Ulempen er, at der ikke er så meget at vise. Det er en arbejdsproces, hvor de tekniske notater skal omsættes til lettere forståelige dokumenter. Primo september forventer vi at fremsende udkast til de aftalte beskrivende

dele af projektet, så de kan blive behandlet på Indre By Lokaludvalgs udvalgmøde i september.

De 2 afholdte møder med lokaludvalgene har været tænkt som informations- og dialogmøder. Udover at informere om forundersøgelsen og projektet, har vi bl.a. bedt om og fået lokaludvalgenes input til inddragelse af borgere og lokaludvalg.

Der har været forsinkelser på projekt materialet, hvilket vi har orienteret jer om. Vi har måtte afslå jeres invitation til det første borgermøde, som I arrangerede, da vi ikke var langt nok med de tekniske beskrivelser og illustrationer, til at vi kunne starte en offentlig debat. Men vi har sørget for at tilrettelægge processen, så I kan blive hørt og behandle sagen på jeres udvalgmøder og jeres svar kan indarbejdes i indstillingen til TMU.

Vi har netop gennemført en borgerinddragelsesproces. Vi har i 3 uger (uge 33-35) haft et kontor ved Sankt Jørgens Sø. Kontorets medarbejdere talte med interesserede borgere, informerede om projektet og spurgte til holdninger og ønsker. Kontoret var åbent tirsdage og torsdage kl. 10-14, onsdage og fredage kl. 14-18. Weekenden i uge 32 holdte kontoret desuden åbent kl. 10-14. Vi har desuden arrangeret en søvandring og et åbent hus-arrangement. Vi har i forbindelse med vores møde i juni både mundtligt og skriftligt inviteret jer til at deltage i disse arrangementer, f.eks. ved at have en stand sammen med vores. På jeres opfordring har vi i uge 32 og 33 annonceret i lokalaviserne for Nørrebro, Vesterbro og Indre By samt Frederiksberg. Herudover har vi i uge 32 husstandsomdelt invitationer til søens nærmeste naboer.

Vi beder om gode begrundelser for at arbejde med omkostningstunge løsninger som scenarie 1 og 2, udover at undgå de ved scenarie 3 nødvendige pumpestationer. Vi taler trods alt om sikring mod 100 årshændelser.

Forundersøgelsen er en udredning og screening af bl.a. de tekniske og økonomiske forudsætninger for et projekt på overfladen, som den politiske bestilling beskriver. Projektet var fra start estimeret til at koste ca. 73 mio. kr. Vi har indledningsvist kigget på alle de overflademuligheder, der teknisk var mulige, og indsnævret dem til 3 overordnede scenariemuligheder, der udgør yderpunkterne for, hvad der kan lade sig gøre. Vi har fundet ud af, hvilke muligheder der er for at løse skybrudsproblematikken på overfladen i området, og vi har nu prissat disse – med den begrænsning, at vi ikke kender dybden af alle udfordringer, eller hvad overfladeløsningen specifikt skal indeholde. Overslagene er derfor stadig behæftet med stor usikkerhed.

Det er bl.a. vores opgave at prissætte de mulige løsninger, og derved give politikerne et oplyst beslutningsgrundlag.

Endelig ønsker vi oplysning om omkostningerne ved:

- *en rørledning til Inderhavnen*
- *underjordiske bassiner eller bassiner under Søerne, som kan håndtere de forventede vandmængder.*

Det er forvaltningens opdrag at lave en forundersøgelse af overfladeløsninger – ikke af traditionelle spildevandstekniske løsninger, som rør og underjordiske bassiner. Den opgave ligger hos forsyningsselskaberne, hvorfor har vi ikke prissat rørløsningen nøjere. I klimatilpasningsprojekter på overfladen, er det i spildevandslovgivningen fastsat, at forsyningsselskaber ikke må finansiere projekter, der er dyrere end et traditionelt projekt – f.eks. et bassin, der kan løse samme skybrudssituation. Projektet, der er blevet estimeret som det traditionelle projekt, er et bassin eller et rør under søerne. Røret skal sammenkoble rørføringen i Åboulevarden, der leder vand til søområdet, med rørføringen under Gasværksvej, der leder vandet videre til Kalvebod/Sydhavnen. Denne løsning er dyrere end det dyreste af de 3 scenarier. Løsningen er p.t. vurderet til at koste mere end 600 mio. kr. Der regnes dog stadig på denne pris.